

Силабус освітнього компонента
Програма навчальної дисципліни

Організація баз даних

Шифр та назва спеціальності

F4 – Системний аналіз та наука про дані

Спеціалізація

–

Освітня програма

Системний аналіз і управління

Рівень освіти

Перший (бакалаврський)

Семестр

4

Інститут

ІНІ Комп'ютерних наук та інформаційних технологій

Кафедра

Системного аналізу та інформаційноаналітичних технологій (322)

Тип дисципліни

Професійна, обов'язкова

Форма навчання

Денна

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Кожин Юрій Миколайович

Yurii.Kozhyn@khpі.edu.ua

Старший викладач

Досвід роботи – 30 років. Автор понад 10 навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Організація баз даних», «Розподілені та хмарні інформаційно-аналітичні системи» [Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на вивчення методів проектування схем баз даних, організації розподіленого зберігання та обробки даних.

Мета та цілі дисципліни

Закласти термінологічний фундамент, навчити студентів основам проектування баз даних та особливостям їх експлуатації, навчити мові визначення і маніпулювання даними, які знаходяться в БД, та основам баз знань з урахуванням сучасного стану та прогнозу розвитку інформаційних систем.

Формат занять

Лекції, лабораторні роботи, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

ЗК2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК6. Здатність до комп'ютерної реалізації математичних моделей реальних систем і процесів; проектувати, застосовувати і супроводжувати програмні засоби моделювання, прийняття рішень, оптимізації, обробки інформації, інтелектуального аналізу даних.

СК8. Здатність організовувати роботу з аналізу та проектування складних систем, створення відповідних інформаційних технологій та програмного забезпечення

Результати навчання

РН8. Володіти сучасними методами розробки програм і програмних комплексів та прийняття оптимальних рішень щодо складу програмного забезпечення, алгоритмів процедур і операцій.

РН9. Вміти створювати ефективні алгоритми для обчислювальних задач системного аналізу та систем підтримки прийняття рішень.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 150 год. (5 кредити ECTS): лекції – 32 год., лабораторні заняття - 16 год., самостійна робота – 86 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Дисципліна базується на навчальних дисциплінах " Алгоритмізація та програмування", "Дискретна математика"

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

При проведенні лекційних занять застосовуються репродуктивні, пояснювальне-ілюстративні методи. При проведенні лабораторних занять використовуються репродуктивні методи, особливістю яких є те, що у ході їх застосування студенти використовують за зразками знання, які вони засвоїли під час лекційних занять.

Програма навчальної дисципліни

Навчальні заняття

Лекції

Теми лекцій	Кількість годин
Тема 1. Моделювання даних, офісні бази даних. Системи баз даних. Основи поняття й архітектура. Історія розвитку БД. Моделі даних. Реляційна модель даних. Семантичне моделювання предметної області. Типи полів таблиці. Теорія нормалізації реляційної моделі даних.	4
Тема 2. Мови запитів. Загальна характеристика мовних засобів. Мова Alfa. QBE у середовищі Libre Office. Фільтри, сортування, розрахункові поля.	4
Тема 3. Зв'язок таблиць. Зв'язок таблиць за допомогою QBE. Агрегатні функції SUM, AVG, COUNT, MAX, MIN та ін.	4
Тема 4. Мова SQL та огляд її можливостей. SQL, опція WHERE. Зв'язок таблиць за допомогою WHERE SQL, опція GROUP BY.	4
Тема 5. Побудова бази даних. Бази даних MS SQL Server. Розробка структури таблиць в Visual Studio.	4
Тема 6. Розробка застосувань роботи з базою даних. Зберігання та відображення медіаконтенту в базах даних в додатках на C# в середовищі Visual Studio.	4
Тема 7. Формування запитів до бази даних за допомогою візуальних компонентів.	4

Налаштування компонентів DataSet та BindingSource для роботи з БД.
Формування запитів по даним візуальних компонентів.

Тема 8. Концепція побудови сховищ даних.	4
Поняття сховищ даних та передумови їх створення. Архітектура сховищ даних. Моделі сховищ даних. Багатовимірна і реляційна моделі сховищ даних.	
Загальна кількість годин	32

Практичні заняття

Практичні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Лабораторні заняття

Теми лабораторних робіт	Кількість годин	Вагові коефіцієнти a
Тема 1. Побудова таблиць бази даних Створення таблиці у СУБД Libre Office.	2	1
Тема 2. Побудова запитів до бази даних. Створення запитів в Libre Office за допомогою режиму QBE. Створення фільтра даних, сортування даних.	2	1
Тема 3. Організація зв'язку між таблицями. Побудова запитів до пов'язаних таблиць	2	1
Тема 4. Використання мови запитів SQL. Створення реляційного зв'язку між таблицями. Побудови запитів за допомогою SQL.	2	1
Тема 5. Побудова сховища даних. Створення бази даних за допомогою MS SQL.	2	1
Тема 6. Основні принципи COM технології Розробка простих COM класів за допомогою мови IDL.	2	1
Тема 7. Створення застосунків роботи з базою даних. Створення форм для роботи з таблицями бази даних.	2	1
Тема 8. Побудова запитів SQL. Побудова запитів SQL за допомогою візуальних компонентів C#.	2	1
Загальна кількість годин	16	$\sum_{i=1}^n a_i = 8$

Контрольні роботи

Комплексний тест з інформаційно-комунікаційних технологій	Вагові коефіцієнти b
Тема 1. Моделі баз даних. Запити до бази даних Мова запитів QBE та SQL.	1
Тема 2. Побудова запитів до бази даних. Зв'язок між таблицями. Зв'язок багато-до-багатьох в таблицях БД	1
Загальна кількість годин	$\sum_{i=1}^n b_i = 2$

Самостійна робота

До самостійної роботи відноситься самостійне опрацювання теоретичного матеріалу та виконання індивідуального завдання (РГЗ).

Опрацювання теоретичного матеріалу

Теми для самостійного вивчення	Кількість годин
Тема 1. Моделі баз даних. Ієрархічна, реляційна та мережева моделі баз даних. Багатомірні бази даних	6
Тема 2. Методи проектування баз даних Метод ER діаграм.	6
Тема 3. Системи управління базою даних. Сучасні застосунки роботи з базою даних.	6
Тема 4. Нереляційні бази даних. Бази даних NO SQL.	6
Тема 5. Ієрархічні бази даних. Побудова сховища даних за допомогою списків.	8
Тема 6. Об'єктно-орієнтовані бази даних. Використання об'єктів для роботи з базою даних.	6
Тема 7. Багатомірні бази даних. OLAP - бази даних.	8
Загальна кількість годин	46

Тематика індивідуальних завдань

Завдання передбачає розробку програм роботи з базою даних. Здобувач обирає конкретну тему в межах загальної тематики за погодженням з викладачем. Обсяг звіту: 8–12 сторінок основного тексту. Завдання виконується протягом навчальних тижнів і подається на перевірку до екзамену.

Розробка програм роботи з базою даних

Тема 1. Розробка застосунку роботи з базою даних.	
Загальна кількість годин	40

Неформальна освіта

Здобувач має можливість перезарахувати окремі теми або курс шляхом: проходження професійних курсів чи тренінгів, онлайн-освіти, професійних стажувань, у сфері, що відповідає навчальним цілям дисципліни.

Для зарахування необхідно надати: сертифікат (електронний або друкований) про проходження курсу/стажування, опис програми тренінгу із зазначенням змісту тем, обсягу та тривалості.

Рекомендовані курси, тренінги, стажування

1. Основи роботи з базами даних.

<https://career.softserveinc.com/uk-ua/technology/course/database-fundamentals>

2. Курс Database Developer з нуля

<https://itvdn.com/ua/specialities/database-developer>

3. Реляційні бази даних та нормалізація.

<https://codefinity.com/ua/courses/v2/5ac24d9d-4a16-45b3-8856-07dec028c5e9>

4. Курс бази даних mysql + mongodb.

https://owu.com.ua/kursy-prohramuvannia/osnovy/database-mysql-mongodb?utm_source=google&utm_medium=gad&utm_campaign=main&utm_content=dynamicad&gad

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

Основна література

1. Мікула М. П., Коцюк Ю. А., Мікула О. М. Організація баз даних та знань: навчальний посібник для студентів спеціальності «Комп'ютерні науки». Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», - 2021. 194с. [Електронний ресурс]: URL : https://lib.oa.edu.ua/files/funds/vudavnutstvo/%D0%9E%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%20%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%8C%20%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_1-8.194.pdf.
2. Л.С. Глоба. Розробка інформаційних ресурсів та систем. Том 2: Розподілені системи. – [Електронний ресурс] URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/l_1690_27125554.pdf
3. Доценко С. І. Організація та системи керування базами даних: Навч. посібник. – Харків: УкрДУЗТ, 2023. – 117 с., рис. 92, табл. 3. [Електронний ресурс]: URL : - <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/13596/1/%d0%9d%d0%b0%d0%b2%d1%87%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b8%d0%b9%20%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba.pdf>
4. Глоба Л.С. Бази даних [Текст]: метод. вказівки до виконання комп'ютерного практикуму для студентів спеціальності "Електронні комунікації та радіотехніка " / С.В. Суліма, Л.С. Глоба, М.А. Скулиш. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 54 с. [Електронний ресурс]: URL : <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dbc9bbfb-46b6-414d-a55b-24ffbf0efcd2/content>
5. ADO NET [Електронний ресурс] [https://learn.microsoft.com/en-us/previous-versions/dotnet/articles/aa286484\(v=msdn.10\)?redirectedfrom=MSDN](https://learn.microsoft.com/en-us/previous-versions/dotnet/articles/aa286484(v=msdn.10)?redirectedfrom=MSDN)
6. Методичні вказівки до виконання лабораторної роботи "Створення таблиць реляційної бази даних " з дисципліни «Організація баз даних» для студентів спеціальностей 124 "Системний аналіз", 186 "Видавництво та поліграфія" / уклад. Л.Б. Кащєєв, Ю.М. Кожин. – Харків: НТУ "ХПІ". – 24 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/2faa0d73-59ba-459a-abba-af8aa073a8fe>
7. Методичні вказівки до виконання лабораторної роботи "Створення запитів з використанням режиму QBE" з курсу "Організація баз даних" для студентів спеціальностей 124 "Системний аналіз", 186 "Видавництво та поліграфія" / уклад. Л.Б. Кащєєв, Ю.М. Кожин. – Харків: НТУ "ХПІ". – 16 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/62281d1b-699d-4807-993e-f858da3a2df9>
8. Методичні вказівки до виконання лабораторної роботи "Взаємодія електронної таблиці з застосунком роботи з базою даних " з курсу "Організація баз даних" для студентів спеціальностей 124 "Системний аналіз", 186 "Видавництво та поліграфія" / уклад. Л.Б. Кащєєв, Ю.М. Кожин. – Харків: НТУ "ХПІ". – 20 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/63f8ebde-0e30-4b48-bc15-801aedd0f989>

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо відповідно до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка повинна відображати всі оцінки за складовими навчального процесу з урахуванням їх вагових показників k :

Поточний контроль (лабораторні роботи), k_1	Контрольні роботи (за наявності), k_2	Індивідуальне завдання (за наявності), k_3	Підсумковий контроль (для ОК з іспитом), k_4
0,2	0,4	0,3	0,1

Сума коефіцієнтів повинна складати одиницю: $k_1 + k_2 + k_3 + k_4 = 1$. Підбір вагових коефіцієнтів підсумкової оцінки здійснює розробник курсу.

Розрахунок підсумкової оцінки проводиться за формулою:

$$O = П \cdot k_1 + K \cdot k_2 + I \cdot k_3 + Пк \cdot k_4,$$

де: $П$ – середньозважена середня оцінка за поточний контроль,

I – оцінка за виконання індивідуального завдання,

K – середньозважена оцінка за контрольні роботи,

$Пк$ – оцінка за підсумковий контроль.

$$П = \frac{П_1 \cdot a_1 + П_2 \cdot a_2 + \dots + П_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i},$$

де: a_i – ваговий коефіцієнт за лабораторне заняття.

$$K = \frac{K_1 \cdot b_1}{\sum_{i=1}^n b_i},$$

де: b_i – ваговий коефіцієнт за контрольну роботу.

Поточні оцінки за кожну складову ($П, K, I, \dots$) виставляються за 100-бальною шкалою згідно з [положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХПІ»](#).

Підсумкова оцінка виставляється відповідно до розрахованої O з округленням до найближчого цілого числа в більшу сторону.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

30.08.2025

Завідувач кафедри

Тетяна АЛЕКСАНДРОВА

30.08.2025

Гарант ОП

Юрій ДОРОФЕЄВ